

Politični ogled.

Avstrijske dežele. V državnem zboru sprejele so se vse resolucije ali sklepi finančnega odbora gledé na narodne pravice Čehov, Slovencev in Rumunov v šolskih zadevah. Takšni sklepi ne pridejo v gosposko zbornico, ampak ostanejo nekakšen zaukaz ministrom, ki zamorejo željam takoj ustreči, ako le hočejo. Sploh pa moramo priznati, da so slovenski, česki, hrvatski poslanci iz Primorja in Dalmacije, potem nemško-konservativni poslanci vseskozi spretni deloma izvrstni govorniki in opazni politikarji, med tem ko ustavski skoro vedno staro gardo na bojišče pošiljajo in pogosto kar besnijo in robnijo. Tako je se Herbst repenčil, zakaj je minister finančnemu odboru pritrtil ter ni zahteval denarjev za nemško šolo v Zadru in Dobrovniku, zavoljo par nemških oženjenih oficirjev pred leti ustanovljeno; šola nemška bo morala sedaj prenehati; bil je pa od poslanca Montija in grofa Hohenwartha pobit in potlačen. Poslanec Nabergoj je se pritožil, zakaj je v Trstu in Gorici zraven italijanskih gimnazij in realk še nemška višja gimnazija in realka, akopram ni nič Nemcev ondi, a Slovenci, ki storijo večino prebivalstva, nimajo niti ene srednje šole; jednako pritoževal je se poslanec Vitezič zavoljo nemške gimnazije v Pazinu, kder niti enega Nemca ni. — Jako osupnilo je liberalne ustavake, ko jim je minister Konrad-Eibisfeld razlagal, da je treba za versko odgojo v šolah več storiti, narodom pravice priznati in bremena ljudem sploh polajšati. Te pametne besede so ministra spravile ob vse zaupanje pri liberalcih. Minister bržčas zavoljo tega ne bode zbolel. Državni zbor je sprejel vojaško postavbo, po kateri bodo nesposobneži za vojaštvo plačevali poseben znesek v denarjih, tako zvano „vojaško takso“. Dne 15. maja preneha državni zbor delovati in pozvani bodo deželni zbori. — Za česko in moravsko deželo izdalo je ministerstvo ukaz, vsled katerega se bo ondi s slovanskimi strankami vseskozi uradovalo v českem jeziku. Slovenci pričakujemo jednak zaukaz, da ne bomo še dalje uradnikom na voljo dani, ali hočejo slovenski uradovati ali ne. — Oggerski judje začeli so zoper Čeha ščuvati po novinah; oggerski državni zbor je sklenil proračunski razgovor in pokazalo je se, da bodo letos Magjari zopet 19 milijonov več potrošili, nego prigospodarili. Pomanjkljiv hočejo pokriti po starej navadi s posojilom, z zlato rento. Večno to ne bode kazalo. Hrvate tlačijo Magjari vedno bolj, finančni uradniki morajo se učiti magjarski, a na vseučilišči v Zagrebu osnovali so profesorsko stolico za magjarski jezik. Nadvojvoda Viljelm odpotoval je v Sarajevo; to je drugi cesarski princ, ki je odšel ogledovat Bosne in Hercegovine.

Vnanje države. Turki so Črnogorce dobro za nos zvodili. Namesto Plave in Gusinja obečali so kos zemlje ob Skadarskem jezeru. Vendar pre-

den so Turki pete odnesli, spustili so dobro orožane Albance v trdnjave, ki so v Črnogorce začeli močno streljati, ko so ti hoteli zemljo zasesti. Črnogorski knez je se pritožil pri vevladah evropskih zaradi turške goljufnosti. — V južnej Bolgariji so turškega nemca Schmida, kojega je še sultan za finančnega ministra in vohuna vrinol, zapodili. — Rumuni pa nenavadno veliko vojsko zbirajo, baje 30 regimentov. Vsak se vprašuje, čemu in zoper koga? Vedeti pa nam je, da je rumunski knez pruski princ in pleše, kakor Bismark piska. Ta lovi sedaj Francoze in jim obeta nebo in zemljo, razven one, kder par nemcev stane, da bi z njim se zvezali. Ali Francozi rajši držijo z Rusi in sedaj tudi z Angleži, ko je Gladston postal minister. — Na Francoskem so ministri in juda Ferryja v mestu Lille skoro natepli, ker jezuite preganja; napravili so mu mačkino muziko. — V Saragosi na Španjskem je slovita pot Matere božje; nedavno je 14.000 vernikov vhajalo v procesiji; neverni liberalci so pa dinamit-patrone med nje poganjali in več ljudi ranili in usmrtili. — V severnej Ameriki nastal je ob reki Misisipi strahovit veter vrtinec, ki je več mest podrli in veliko 100 ljudij ubil. — V Afganistanu so Angleži po krvavi bitki vzeli mesto Gaznuit. — Ruski minister knez Gorčakov ni umrl, marveč uže okreva. General Melikov je nihilistični šunder precej vtolažil, sedaj se pogaja s Poljaci, da jih spravi z Rusi.

Za poduk in kratek čas.

Slovani ob nemškej meji.

III. Preden je se moglo izvrševati mirno in uspešno ponemčevanje zapadnih Slovanov, prelila sta nasprotna si naroda veliko krvi. Slovansko državo Samovo stiskali in naposled razdjali so mogočni sosedje Obri, Longobardi, Bavari in naposled Franki. Z Longobardi rvali so se koroški Slovenci pogosto na Furlanskem in jih zlasti l. 680 grdo pretepli ubivši ošabnega Ferdulfa skoro s vsem njegovim plemstvom vred; l. 738. so kranjski Slovenci otresli plačevanje davka furlanskim Longobardom; sploh pa je konec bojem zoper Longobarde bil storjen potem, ko so zmagoviti Franki longobardsko državo uničili l. 774.

Ker so po Samovi smrti divji Avari, od Slovanov sploh Obri imenovani, se nekoliko opomogli in Slovence začeli zopet nadlegovati, zazove prvi nam po imenu znani vojvoda gorotanskih (koroških) Slovencev, namreč Borut, sosedne Bavarce na pomoč. Bavari prihrujejo črez planine, pomagajo Obre zapoditi, a ob enem posilijo Slovence pripoznati vrhovno oblast bavarških vladarjev. Slovenci so takrat zgubili svojo nezavisnost, svojo samostalnost in svobodo. Borut moral je sina Karasta ali Gorazdo in bratiča Hotimirja zastaviti v poroštvo obljubljene jim zvestobe. Bavari so mlada slovenska kneza

odgnali in zaprli v samostan na otočici Kijemskega jezera; tukaj sta prejela sv. krst in poznej zaporedom bila na Koroško odposlana kot Bavarem udana kristijanska vojvoda. Bavarski vladarji delali so močno na to, da bi se Slovani pokristijanili ter so v ta namen osnovali brizensko, salcburško, reznansko, pasavsko škofijsko stolico, od koder so izhajali številni misijonarji med sosedne Slovence. Na Koroško je takrat prišel sv. Modest, ustanovitelj cerkve Gospe svete pri Celovci. Sprva se Slovenci niso preveč branili krsta. Toda ko so videli, kako jih bavarski vladarji s pomočjo nove vere podjarmiti strežejo, zdignili so se hipoma in vse misijonarje iztirali, kolikor jih niso poklali. To je dalo Bavarcem povod iz nova z vojsko udariti nad Slovence in jim vsiliti vojvodo Vladuha, ki je bil kristijan in se tujcem voljno pokoraval. Bavari so popolnem vžugali Slovence gorotanske in one ob podunavskih krajih stanujoče. Videti je bilo, da bode bavarska sila dolgo obstajala. Vendar to je bilo le tako videti. V kratkih desetletjih obnemogla je pod še večjo frankovsko silo. Franki so namreč v osebi Karola velikega dobili najmočnejšega in najslovitnejšega vladarja; sledovje njegovega upliva pri nas so še sedaj poznati ko je po njegovej smrti preteklo že 1066 let. Karol je po pravici imenovan: veliki, to pa v mnogovrstnem oziru. Sedem čevljev visoki orjak zdrobil je longobardsko kraljestvo, se dal v Rimu od papeža venčati in maziliti v rimskega cesarja ter je bil tako utemeljitelj novega rimskega cesarstva, kojega zadnji vladar je bil naš l. 1835 umrl cesar Franc, ki je l. 1804 naslov rimskega cesarja odložil. Karol veliki je bavarsko silo potlačil, a ob enem tudi nas Slovence svojemu gospodstvu podvrget l. 788. Zadnjega bavarskega vladarja Tasila je odstavil in dal zapreti v samostan, kder je pozabljen umrl. Potem je udaril na Obre; sam je prodril do vtoka Rabe v Dunav in se nad Sabarijo na Ogerskem vrnil v Režno na Bavarskem. Njegov sin Pipin je pa naposled iz Italije čez naše slovenske pokrajine v zvezi s hrvatskim kraljem Znonimrom vdrl čez Dunav in ondi slednje zavetišče Obrov izropal. Zlata in srebra je toliko nabral, da je več časa cena tem zlahtnim kovinam bila jako nizka. Peščica nekdanj strahovitih Avarov ali Obrov je zbežala k Bolgarom, kder so se sčasoma pozgubili. Obri so preminoli, da ni več ne duba ne sluha o njih. Zapuščeno deželo naljudili so potem večidel slovanski rodovje iz severa priseljeni čez Tatranske planine. Na Furlanskem ustanovil je Karol veliki sila mogočno namejno markeštvo, ki je dolgo vžugavalo Kranjce, Istrijane in Hrvate globoko v Dalmacijo. Ob enem je Dravo odločil kot mejo med nemško salcburško nadškofijo in italijansko-oglejskim patrijarhom. Furlanskemu podobno markeštvo ustanovil je v Lavrejaku ob Dunavu in v Reznem; tako je bila pot odprta, nadelana in utvrdena mnogostoletnemu sledečemu ponemčevanju Slovencev. Ti se tudi niso poznej

nikoli več resno in zdatno temu z mečem v roki upirali, ako izvzamemo napor Ljutevita posavskega zoper Karolovega naslednika. Ljudevit je namreč skušal zbrati Slovence in Hrvate ter jih v jedno jugoslovansko državo združiti sluteč, da je le tako mogoče sosedom ubraniti se. Tri leta je se hrabro boril. Franki, Italijani in Nemci so razsajali strahovito, celó otročiče nedolžne so slovenskim in hrvatskim materam trgali iz naročja in jih psom metali, da so jih te zveri žrle. Vkljub temu pa Ljudevita, slavno borečega se za obzidjem v Siseku, niso mogli uničiti. No, in česar ni mogel tujec do- gnati, to je storil domačin, izdajica; lastni stric Porin, frankovski strankar med Hrvati, ubil je Ljutevita jeseni l. 823.

Karolu velikemu imajo se Nemci zahvaliti tudi za poznejše uspešno trebenje severnih: čeških in polabskih Slovanov. V 30letnem boji premagal je nemške Sakse in tako frankovsko-nemško državo potisnil do slovanske meje, katero je utrdil z mesti in samostani. Čehov je se pa sam lotil. Prvič je l. 772 iz Rezna prhnil nad nje. Grozno je razsajal po deželi: slovanske fantiče je dal z mečem meriti; kateri je bil dolžji od meča, bil je brez vsake milosti zaklan. Takih zverinstev nam ne poročajo morebiti razjarjeni domači slovanski pisatelji, ampak — nemški zgodovinopisci. Ti se še ponašajo s takšnimi junaštvii in hvalijo zlasti nekega orjaka „Eishera“ ki je posebno izurjenost kazal v pobijanju čeških fantičev. Vendar tolike krutosti Čehov niso vžugale in Karol je l. 805 zopet začel boj zoper Čeha. Prejel jih je s trejmi vojskami, ki so se niže Prage združile ob griči: Rip. Opravile pa vse skup niso nič, ker so se jim Čehi opazno povsod izogibali, čakajoč, naj Frankom in Nemcem zmanjka živeža. In res, glad in pomanjkanje prisili te iz dežele umakniti se. Uspešneje vojskoval je se Karol zoper Sorbe ob Zali l. 806. Knez Miliduh je storil junaško smrt. Ko so Franki in Nemci l. 814 v Ahenu pokopali Karola velikega, zapustil jim je krepko podlago razširjevanju grmanskega življa v Slovanih.

Smešničar 18. Kmet prepirljivec zgubil je svojo pravdo ter se jako kislo držal, ko mu njegov odvetnik ali advokat na mizo položi osoljeni račun z „akti“ t. j. pravnimi pismi vred. Mož jih vzame v roko in pazljivo pregleduje ter reče: za božjo voljo, plačati imam toliko denarjev, tukaj pa vidim, da je vsaka pola papirja le do polovice napisana, druga polovica je prazna, čemu taka potrata? Odvetnik ga miri rekoč: dragi moj, tega Vi ne razumete, to se reče pri advokatih „akte mlatiti“. Kmet uvidevši, da je vse ugovarjanje zastoj, prosi advokata potrpeti rekoč: gotovih denarjev sedaj nimam, a če hočete ponudim se Vam za mlatiča ter sem voljen na Vašej pristavi izmlatiti letošnje žito. Advokat pritrdi. Čez nekoliko časa pride advokat na pristavo gledat. Ali kako se prestraši, ko zapazi, da je vsak snop le na pol izmlačen. Nevoljen reče kmetu: za božjo voljo, ali imate še

kaj vesti, toliko služiti pa tako slabo delati, snopovje ima v sebi še dobro polovico zrnja, čemu taka nemarnost? Kmet pa miri advokata rekoč: dragi gospod, tega pa Vi ne razumete, to se reče pri nas kmetih „akte mlatiti“.

Razne stvari.

(*Ravnatelj mariborske hranilnice*) izvoljen je trgovec g. Geuppert.

(*Nevihita s točo*) je okolici mariborske 24. apr. učinila veliko škodo, zlasti po vrtih in cvetočem sadovju, menje po vinogradih in njivah. V silnej burji je koroški vlak trčil na dravskem mostu v prazne voze, kojih je 11 bilo zdrobljenih, vlak je se ustavil, mašina na stran prevrgla in most oškodila. Ljudje so vsi prej srečno odskočili.

(*Italijanskih delavcev*) zidarjev je Hausambaški grajšček grof Nugent najel, da mu grad popravljajo. To je domače zidarje tako razkačilo, da so iz Rogoze v noči 23. aprila t. l. prišedši napali spalnico in tuje delavce tako pretepli, da so 3 morali v bolnišnico, drugi so pa zbežali. Pričela je se sodnijska preiskava.

(*V Libojah*) celjskega okraja je nekdo gozd užgal, posestnik Čokan in Holovar sta poškodovana; zgorelo je 4 orale gozda.

(*V Slatini*) so se sprli zaradi srenjskih volitev in bo razpisana nova volitev.

(*Ptuj in Laški trg*) je se tudi zglašil zoper slovenščino v srednjih šolah in pripravniških — zastoj.

(*Pri Mali nedelji*) je v gozdu nepoznan človek z nožem napal 13letnega sina J. Ratekovega od sv. Lovrenca na dravskem polju in mu vropal 1 fl.

(*Zganja prenapil*) je se P. Jereb v Ljubnem, da se je pijan v potok zvrnil in utonil.

(*Ljutomerska okrajna posojilnica*) ima 9. maja t. l. občni zbor. Načrt: račun od l. 1879 z določilom o letnem pridobitku in odvezo načelnštva zastran tega računa, izločitev društvenikov, ki društvenih pravil ne izpolnjujejo, izžrebanje in volitev 5 udov v nadzorno svetovalstvo. Zborovalo se bode v šolskem poslopju ob 8. uri predpoldnem. Društveniki so vljudno povabljeni.

(*Bučlarsko društvo mariborsko*) objavilo je račun od l. 1879. Dohodkov bilo je 161 fl. 52 kr. stroškov 87 fl. 1 kr. Več prihodnjič.

(*Koroški poslanec plem. Moro*) je v državnem zboru priznal, da slovensko deco na Koroškem vseskozi, vsaj od 2. razreda naprej, podučujejo samo le v edino — zveličavnej nemščini, da, čuda golema, celó sveti krščanski nauk pšejo slovenskim otrokom v nerazumljivej nemščini! To bodemo si zapomnili slovenski narodnjaki!

(*Na Polensčaku ptujkega okraja*) pogoreli so 4 posestniki. Tudi vel. č. g. Jak. Mešku, znanemu blagemu župniku in iskrenemu narodnjaku pri sv. Lovrenci v Slov. goricah pogorela je pri vinogradu hiša s prešo vred.

(*Iz Slov. Gradea*) se nam piše, da so tamošnji nemčurji tako dolgo rovali, da je bil obče spoštovani in vrlo narodni c. k. okrajni sodnik g. J. Pehare prestavljen globoko v Kranjsko. Narodnjakom je sila žal za blagega gospoda. Slov. gračani bi ne bili pravi nemčurji, ko bi ne bili se zglašili zoper slovenski podučni jezik. V soboto 1. maja bo se okrajni zastop brez dvombe odločil za slovenske nove katasterske pole: Slov. gračani terjajo za ves okraj le nemških pol. Takšnih zagrizencev še niti v Mahrenbergu ni, kder so se odločili za slovensko-nemške pole. Kar je celó prav. Slovenska imena so vsem v okraji znana, nemška pa ne! Ta so le v starih katastrih in v uradnicah v navadi! Zato pogosto nihče ne vé, kde je kaka dražba, ker sedanjih nemških imen ne pozna.

(*Prošnjo za slovenske srednje šole*) na državni zbor so poslale iz Ormoškega okraja srenje: sv. Miklavž, Brebrovnik, Hermanec, Kog, Adrijanci, Jastrovec, Vitan in Šalovec. Živile narodne občine!

(*Ničvreden pobalin*) Fr. Gorinšek je 24. t. m. v Zbelovem konjiškega okraja v gorci sklal 79letnega starčka P. Grila, ker mu ta ni hotel vina piti dati. Starček je drugo večer umrl. Ubijaveca so odgnali žandarji v Konjice, kamor je rad šel rekoč: zdaj imam vender „gvišen kvartir“ in „dobro košto“.

(*V Gornjem gradu*) odprejo slovesno čitalnico v nedeljo 2. maja t. l.

(*Zlati križec*) za zasluge prejel je od cesarja g. nadučitelj J. Vajngerl v Cirkovicah in upokojeni učitelj g. Hriberšek v Podgorji.

(*Spremembe v Lavantinski škofiji*) Č. g. Mih. Bračko pride za namestnika k sv. Antonu na Pohorji. — Prestavljeni so čč. gg. kaplani: J. Satler k sv. Jurja v sl. gor. — M. Kelemina k sv. Ilju v sl. gor., — Fr. Rojko k sv. Lenartu v sl. gor. — Fr. Dobnik k sv. Benediktu v sl. gor. — Ena kaplanija v Šoštanji ostane začasno izpraznjena. —

(*Milostljivi knez in škof*) so o priliki birmovanja v Hočah (28. t. m.) ondotnega župnika in dekana č. g. Mart. Strajnsaka imenovali za k. šk. konzistorijalnega svetovalca.

(*Za družbo duhovnikov*) so vplačali čč. gg. A. Slatenšek 10 fl. (ustn. dopl.), Jož. Pečnik (župnik) 70 fl. (ustn. in letn. dopl.), Jož. Hajšek 1 fl. in Pihler 2 fl. letn.

Loterijske številke:

V Gradei 24. aprila 1880: 21, 88, 10, 72, 56.
Na Dunaji „ „ 82, 18, 65, 64, 70.

Prihodnje srečkuje: 8. maja 1880.

Služba

3—3

Organista in mežnarja je pri sv. Mihelu polek Šoštanja izpraznjena. Prosilci naj se oglašijo pri cerkvenem predstojništvu do 8. maja.

Cerkveno predstojništvo sv. Mihela pri Šoštanji.